

Schoolgang is geen must

In de discussie over het nieuwe leren in het meinummer is het thuisonderwijs niet aan de orde gekomen. Ten onrechte, want veel kenmerken van het nieuwe leren zijn in het thuisonderwijs al lang gemeengoed, vindt Henk Blok.

door Henk Blok

Het klassikale onderwijs staat onder druk. Steeds minder leerlingen kunnen het geduld opbrengen om groepsgewijs les te krijgen. Ze raken hun motivatie kwijt en vertonen ongewenst gedrag. Onderwijskundigen beijveren zich in het aandragen van alternatieven, zoals competentiegericht leren, authentiek leren, natuurlijk leren, het nieuwe leren of vergelijkbare mooie termen.

In de zoektocht naar alternatieven voor klassikaal onderwijs ziet menig een over het hoofd dat die ook buiten de school bestaan: leren zonder schoolgang. Dit kent twee hoofdvormen, afstandsonderwijs en thuisonderwijs.

Bij afstandsonderwijs is er weinig of geen persoonlijk contact tussen leerlingen en leraren. De communicatie vindt plaats via correspondentie, televisie of internet. De Wereldschool en Eudifax richten zich op ouders en kinderen die tijdelijk in het buitenland verblijven. Daarnaast zijn er commerciële aanbieders zoals de Leidse Onderwijsinstellingen, het Nederlandse Taleninstituut en de Nederlandse Handelsacademie, die opleidingen vmbo, havo, vwo aanbieden. Deze instellingen mogen niet het bijbehorende examens afnemen, maar het staatsexamen staat open.

Thuisonderwijs is het verschijnsel dat kinderen thuis door hun ouders worden onderwezen. Minister Van der Hoeven heeft in 2003 aangekondigd dat zij thuisonderwijs als onderwijsvorm wil erkennen. Dat betekent dat het straks openstaat voor iedereen die zich krachtens de Leerplichtwet beroept op ontheffing van de leerplicht. De Inspectie van het Onderwijs gaat toezicht houden.

Maar thuisonderwijs voorziet nu al in de behoefte van enkele honderden kinderen per jaar. Bijvoorbeeld omdat hun ouders overwegende bezwaren hebben tegen de richting van de scholen in hun buurt. Andere kinderen zijn wel eerst naar school geweest, maar hebben daar overwegend negatieve ervaringen opgedaan. Men kan denken aan kinderen die bij voortdurend gepest werden zonder dat de school effectieve maatregelen nam, of aan kinderen die 'gewoon anders' zijn.

GEÏSOLEERD

Het is raar dat afstandsonderwijs en thuisonderwijs zo verschillend gewaardeerd worden. Over afstandsonderwijs hoort men zelden kritische geluiden. Integendeel, Nederlandse ouders die in het buitenland thuisonderwijs geven, worden indirect ondersteund doordat de overheid de Wereldschool en Eudifax subsidieert. Maar over thuisonderwijs bestaat de nodige zorg. Als ouders er al in zouden slagen hun kind voldoende kennis en vaardigheden bij te brengen, dan resteert altijd nog de angst dat kinderen geï-

HUMAN TOUCH PHOTO

De leerling bepaalt wat, wanneer en hoe er geleerd wordt.

soleerd opgroeien, zich sociaal onvoldoende ontwikkelen en een vertekend wereldbeeld opbouwen.

Uit internationaal onderzoek blijkt echter dat kinderen die jarenlang thuisonderwijs kregen, zich prima ontwikkelen. Zowel qua schoolvorderingen als wat betreft de sociaal-emotionele ontwikkeling raken ze niet achterop.

Leren zonder schoolgang vertoont interessante overeenkomsten met het nieuwe leren. In feite streven aanhangers van het nieuwe leren naar leerarrangementen die bij leren zonder schoolgang heel gewoon zijn. Zoals de begeleidende taak van de docent, die geen kennis meer overdraagt maar deze toegankelijk maakt voor de leerling. Een zelfde rol vervullen de ouders bij het thuisonderwijs. Een ander punt van overeenkomst is dat het initiatief voor leeractiviteiten veel meer naar de leerling geschoven wordt. De leerling bepaalt in belangrijke mate wat, wanneer en hoe er geleerd wordt. Het leergedrag wordt gestuurd door intrinsieke, meer dan door extrinsieke motivatie.

Het zou goed zijn als onderwijs op school meer concurrentie zou krijgen. Nu ligt de uitdaging nog aan de kant van de ouders die kiezen voor leren zonder schoolgang. Zij moeten aantonen dat zij hun kinderen daarmee niet tekort doen. Maar die uitdaging ligt er omgekeerd ook. Laat de school aantonen dat zij net zulke goede resultaten weet te bereiken als ouders en kinderen die voor leren zonder schoolgang kiezen.

<<

Dr. H. Blok is werkzaam bij het SCO-Kohnstamm Instituut van de Universiteit van Amsterdam. Hij deed onlangs onderzoek naar de mogelijkheden van leren zonder schoolgang (zie www.sco-kohnstammstituut.uva.nl/pdf/sco718.pdf).